

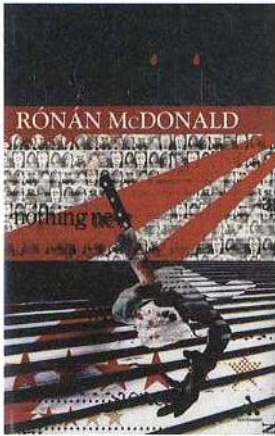
Media Facts 11 (2008) 4, september

Rónán McDonald

The Death of the Critic

Continuum, 160 blz., € 27

isbn 978-0-8264-9279-1

HIËRARCHIE EN SMAAK

■ Ruim dertig jaar geleden schreef de Franse filosoof Roland Barthes in een artikel onder de treffende kop 'De dood van de auteur' dat het maar eens afgelopen moest zijn met het gegis naar de bedoelingen van een schrijver met zijn tekst. Volgens Barthes behoorde het primaat van zingeving aan de lezer, die zou wel uitmaken wat uit een roman of essay begrepen moest worden. De dood van de auteur had de geboorte van de lezer opgeleverd. Op zichzelf leek dat een onschuldige opvatting, maar zo naar cultuur kijken betekent ook dat je het gezag van de criticus niet langer onderkent. Iedereen kan tenslotte uit kunst halen wat hij of zij er in ziet en waarom zou de opvatting van een criticus zwaarder tellen dan die van een ander?

De Engelse literatuurwetenschapper Rónán McDonald heeft nu een boeiende studie gepubliceerd waarin hij piekfijn uitlegt hoe de criticus aan gezag heeft ingeboet en wat ervoor in de plaats is gekomen. De criticus heeft het altijd moeilijk gehad. Talloos zijn de quotes waarin hij een parasiet en een gemankeerd kunstenaar genoemd wordt die over de rug van anderen beroemd wil worden. Recensenten heb je in soorten en maten, maar nergens ter wereld worden ze geëerd. (Alleen van de Franse criticus Charles-Augustin Saint-Beuve staat een standbeeld in Parc de Luxembourg.) Dat is allemaal niets nieuws, maar vanaf de jaren zeventig van de vorige eeuw werd er iets toegevoegd aan de verwijten aan de criticus, namelijk dat hij te elitair zou zijn. Iedereen en alles die kunst en wetenschap een warm hart toedroeg, werd door een schare aan ideologisch bevlogen types in staat van beschuldiging gesteld. De zogenaamd populaire cultuur zou door een elite, met de criticus voorop, onderdrukt worden. Vanuit die gedachte werden overal in de wereld studies in het leven geroepen onder de noemer *Cultural Studies*. Onder deze neutrale naam ontstond een massieve aanval op zogenaamde elitecultuur, de canon, de machtsverhoudingen en zo meer. In *Cultural Studies* moet steeds weer aangetoond worden dat esthetische waarden het resultaat zijn van een sociale constructie. McDonald ontkent dat laatste niet, maar daarmee hoeft je die waarden helemaal niet te negeren. Dat doen we toch ook niet met ethische waarden, ook al weten we dat die ook door een bevoorrechte, witte of zelfs discriminerende groep uit de samenleving zijn geformuleerd.

De laatste jaren is in die discussie een extra dimensie geslopen, namelijk het internet. McDonald besteedt veel aandacht aan de verwording van de kritiek sinds er op het internet zoveel met zo weinig

onderbouwing bekritiseerd wordt. In het pre-internet-tijdperk was het onvermijdelijk dat de criticus een hiërarchische rol speelde, om de doodeenvoudige reden dat hij door zijn redactie geacht werd meer van zijn onderwerp te weten dan zijn lezers en dat hij niet bang was zijn mening te geven, ook al is die negatief. De criticus behoort nu eenmaal een licht nurks type te zijn, die noch zijn lezers noch de schrijver of kunstenaar die hij bespreekt naar de mond moet praten. Het is moeilijk om iets algemeen te zeggen over de kwaliteit van de huidige kritiek, maar er is zeker iets aan de hand - en niet alleen op het internet - als zelfs de tot voor kort boven alle verdenking staande *New York Review of Books* volgens McDonald beter omgedoopt kan worden tot *New York Review of Each Others' Books*.

Het recenseren van kunst en wetenschap is goed voor die kunst en wetenschap, daar lijkt iedereen het wel over eens te zijn, maar door kunstenaars en wetenschappers wordt de criticus nog altijd met *dédain* behandeld. De Ierse toneelschrijver Brendan Behan vergeleek de criticus ooit met de gecasteerde eunuchs van een harem: ze weten hoe het gedaan wordt, ze zien het elke dag gebeuren, maar ze zijn niet in staat het zelf te doen.

The Death of the Critic is niet alleen een interessant boek voor cultuurpessimisten, maar ook voor uitgevers. Zij kunnen eruit leren hoe gangbare opvattingen over culturele producten tot stand komen en hoe consumenten inderdaad meer op weblogs en de mening van de burens afgaan als ze de 'officiële' kritiek niet meer vertrouwen. Dat gebeurt als ze in de krant lezen dat er een meesterwerk is verschenen en bij aanschaf blijkt dat het een postmodernistisch onleesbaar prul betreft.